

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштованског чековог рачуна: 53.191.

Администрација: Кнез Михаилова, 46/1.

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 новембра 1927.
БРОЈ 20 — ГОДИНА VIII.

Васнак за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЋ

Изази 1 и 15 у месецу. — Година претплата
48 ден. за иностранство 60. — Примерак 2 динара.

ДА СЕ РАЗУМЕМО!

После убиства генерала Ковачевића у Штину, и објављивања опсадног стања у Петричком и Тусендићском округу Бугарске, „Женски Глас“, лист „Народни Женски Савеза“ бугарских жена, поводом горњих догађаја, донео је чланак „Опсадно стање“. Између осталог у њему се вели: „Одмах, иза „Конференција за мир“, држати у Софији, објављено је опсадно стање у наша два округа. Учинили смо то, јер смо приморани. Србија држи Бугарску кривом за убиство генерала Ковачевића. Она хоће на овај начин да обезбеди своју границу и спречи прелазак комита у „Српску Македонију“. Верује ли Србија да ће тиме добити мира у својој земљи? Она само хоће да нам покаже своју силу као победитеља, и да тако још више продуби јаз неповерења и непомирљивости између двеј суседних држава..

Ако је заиста ово убиство извршено од Македонца, Србија — данашња Југославија — мора знати, да у њој не може бити мира, кад она уништава један цео народ, као што је случај са Македонцима, кад га одгуре од родног краја, гони, затвара, убија, зато што он чува, као светињу, свој језик и народност... Народи траже слободу. Дајте им могућности да се одреде. Мира неће бити све докле док управљаче народима не бутле базирано на принципу слободe и самоопредељења.. Ако се ово не слаже са завојевачким плановима наших политичара, онда ми, жене, порадимо смелети на томе, на изградити велико дело свету: да самоопредељење и слобода руководе судбином народа... Дано сеестрама, Српкињама, да се разумемо“.

Да, крајње је време да се бар разумемо, ако нисмо дорасли да се споразумемо. Нема, ваљда, никога коме није разумљиво чије је дело убиство генерала Ковачевића. Оно је уострине истога, онога генерала Протогера, чије су нам оружане комите до зуба, као „умерени“ победитељи, упалили у куће, за време бугарске окупације, зором, у сред ноћи, и са истргнутим камама, кроз шкртцу зуба, закрављених очију, давали могућност самоопредељења, вичући бесно: „Имаме наређење вешитоко под пожат“.

И ево, сада, потребно је било да још једном небратска рука захване, да још једна српска жртва падне, да се безбројним оним именима српских мученика, расејаним по костурницама од Битоља до Сурдулице, дода име генерала Ко-

вачевића, па да сестре Бугарке, први пут после светског рата, упу-те апел српским женама.

Српске жене, као кхери онога народа, који је вековима угрњетаван од завојевача, све своје напоре управљао на принцип самоопредељења, и велике жртве давао за слободу своју и туђу, сво, и преко несаушене крви несрећне жртве злосрећнога Протогера, примају руку бугарских сестара. Јер, не само да верују, него су убеђене, да бугарски народ не мисли исто тако као бугарске пошвинисте и професионалне патриоте. И кад ово пишемо, поред страшних успомења, које, лично, имамо из времена бугарске окупације, сећам се сад речи бугарских војника, бугарског рача. Нека нам је допуштено да их овде поновимо. Кад смо, избе-згумљени од страха, приликом јед-ног грозног, комитског претреса за одузимање рубаља, упитали бугарског војника: „Зашто тако, брате?“ Он нам је одговорио: „Зашто тишати мене? Питај Радослава и Фердинанда. *Ово није моја воља!*“. И откопчавши копоран, показа по-дерану кошуљу и рече: „Видиш победитеља са подераном кошуљом! Не само да су нас отерали у рат, него су нас оставили без рубаља и наморали да га отиљам од вас побегнених. Али, то је знак да ће свему брзо бити крај, крај нашим и вашим патњама“.

И кад дође време да бугарски народ, а исто тако и српски, слободно да мишљење о својим жељусобним односима, онда ће пошвинистима бугарским и српским, професионалним патриотама македонским доћи крај, а оба, братска, народа биће у истој држави, као што исто и јесу. А дотле? Дотле, уговор о миру морају да се поштују имајући на уму, хтели, не хтели, да оно што се на сабаји догоди, на сабаји се губи. Сви они народи који су се затекли, после уговора о миру, у Југославији и ма да буду њени лојални грађани, и ма да с правом траже од сваке југословенске владе да им загарантује и безбедност и живот. Има безброј путева и начина да се ре-агира на насиље једне владе, ре-агира, система државног. Али, мучка убиства ничему! не воде. Она су само израз неразумевања вре-мена, варварства, или срдите не-моћи.

Она ништа не могу да измене од постојећег стања. Благодарени недораслости, неразумевању и не-послобности балканских држава, балканску политику, на несрећу и бугарског и српског народа, не

воде Балкани, него неке од ве-ликих европских држава, чијих су ненастих апетита експоненти бал-канске земље. Па зато, кад једна земља, капиталистичка, сила има своју одређену линију којом иде, „македонске патриоте“ могу да ба-че у ваздух целе вароши, да муч-ки убију безброј генерала, ту моћи државу неће натерати да од своје линије одступи. Дакле, да се разу-мемо и да се не варамо. Ништа не би значило што је Принцип и-ако Фердинанда, аустриског пре-стоноаседајника, да Аустрија ни-је имала, већ унапред, готов план за рат са Србијом.

Ми нећемо да говоримо о Ма-кедонцима као некој нарочитој на-родности, јер имамо пречишћено и утврђено мишљење да су бугарски и српски народ једно исто. Посто-ји само питање: опредељење Буг-ра, Срба, Македонаца, као Југо-Словена, за Југославију, или свију Балканаца за Сједињене Балканске Државе. Све остало је само ружан с-рп из прошлости, губљење сапаш-ности и неразумевање будућности.

Најзад, нека нам се дозволи да завршимо речима једног странака, који нам је, изгледа, већи прија-тељ од нас самих:

„Балкански народи све више у-виђају своју слободу у неслози, а могућност своје снаге и моћи у слози и заједници. Кад би се сви балкански нар ди ујединили, били би бројно и стратешки јачи од Француске. Стиснути између Фи-липинца и болшевизма, међу Мител-Европом и Азијом, која се буди, они ће напослетку бити принуђе-ни да створе своје Сједињене Државе, ако ни за шта друго, а оно да спасу себе од тога да њи-хове земље не постану пут кроко-га ће пролазити други народи“.

(Мак Корник).
Београд Милена Петровић

Зашто траже жене право гласа.

Г. П. М. Лазаревић је објавио под насловом „Женска Страна“ чланак, који садржи извесна релативна ова-жња, али који је у закључцима пот-пуно погрешан. Он позива јавност да се позабави питањем уласка жена у политички живот у нашем народу, до-лазити до закључка да би њено ус-тављање у политичком животу било штетно. С тога нам није могуће да ћутке преможе преко чланка г Лазаре-вића и да не дамо изржава своје чуђе-ње да г. Лазаревић, као истакнут со-цијали радник, има у погледу поли-тичких права жене тако конзерватив-не погледе.

У своме одговору на чланак г. Ла-заревећа нећемо ни тако далеко да ви-димо у излагањима г. Лазаревића у-вреде за све наше феминистичке. Чла-нак г. Лазаревића сматрамо као израз једног од оних извесних искрених ра-дика, који са болом у души посматра-ју дашњи неподан политички

живот, сасвим материјалистички поли-тички рад. И он се боји да би жене са својим лепим особинама настрадале, ако би се спустиле у тај варлоз. Г. Ла-заревећ мисли да Чехословаци не би се имали ништа противу прошире-ња женских права и тешије сарадне жена у друштвеном и државном жи-воту“. Г. Лазаревић је дакле начелан присталица издјелачења жена са муш-карцем, али мисли да наше жене нису још зреле, да би добро вршиле дуж-ности, која би им та права створила. Али, он је искрен и признаје да у на-шој земљи и извесни број људи је незрео за политички живот“.

Кави закључци се намећу из факта, да ни жене ни мушкарци нису зрели за политички живот? Наравно само ти, да треба свом силом радити да се и једни и други ослободу за правилно вршење њихове грађанске дужности, да и једнима и другима треба створити идеале, за које би се борили. Путем интенивну, свестраног просвећивања жена и мушкарца идући би сигурно могли, ка њима, тј. таквом стању, у коме би политички живот *постало највиши ци-љ сваког појединог и сваке целокупне на-рода*. Само на тај начин би се извукли из садашњега стања, у коме је „парти-занство локо за леп и безбрижан жи-вот“, како каже г. Лазаревић.

Данас политичари на овоме са-мој рече. А ми смо тврдили да је једна земља група њених жене из целе на-ше земље жено организација у Жен-ском Покрету, већ одавно схватила својим правилно да нашу жену треба увести у активну сарадњу са муш-карцем у целокупном друштвеном и државном животу путем свестраног просвећивања. Убеђене да смо нај-активнији просветним и социјалним радом ми можемо створити и мушкар-ца и жену свесним грађанином, од ко-га ће држава имати највише користи, а оно истрајно изводе свој програм и ако им се стављају на пут највеће пре-преке. У томе напорном раду, увериле су се да могу своје тежње остварити потпуно и брзим темпом, само ако и-мају своје заступнице у Народној Скупштини, у Областима и у Општи-нама. О рад Женског Покрета у це-лој нашој земљи, а нарочито у јужни-м крајевима, Г. Лазаревић се може лако уверити, а то ће му дати најбоље до-казе, у коме би правцу жене утицале на наш политички живот.

Нећу сада да говорим о огромном неправдама, које се жене лично на-носе само зато, што она није у могућ-ности да своје интересе брани тамо, где са законима доноси, и да буде рав-ноправна и са својим оцима, који зако-не примењују. Нису само лични ин-тереси нагађали жену да она тражи ра-вона. Дубоко смо уверене да наш пе-народ спорим корацима иде напред у културном и социјалном подизању збо-г одсуствених жена у нашем политичком животу, и то нас гони да тражимо по-литичко издјелачење као најхитију потребу. Уласак жена у политички жи-вот неће нишаквати породицу, већ ће њене темеље ојачати — створити поро-дицу и државне заједнице биће два равноправна друга, а равноправност подноси и јача, док подлићност убија.

Право просвећивање народа зависи од добре, систематске просветне политике, као што су је спровеле скандинавске же-не, а од социјалног и економског уре-ђења друштва зависи благодатење це-лога народа и просперитет целе земље. По речима председника Чехословачке

гатих и раскошних мотива: Ветри, вода, зове које се дижу у небо, сунчано прамење које пада на ивице планина, стазе савезастих музичких инструмената. Справа, злато пољског цвеће које расте поред канала, шева која пева у зору високо у небо, то су њени главни мотиви. Њена поезија живи у пролеће, односно то није ни пролеће, то је тек slutња о пролећу. Живе нестaje, на ње на Блота долазе пролеће, није још дошло, али песникња слуги да пролеће, појављују се први знаци ове долазе. Готово свака песма одава овом slutњивом и давом на пролеће.

Њени патриотски мотиви често су врло снажни, искрени и топли. Одах прва песма носи наслов: „Српски народ“ и почиње: „Одавна су тебе убили, бацали су тебе у гробове, заевали су тебе српску песму, али ти још нећеш да умреш. Врх твој си осујени на смрт, али ти нећеш да умреш, ти си раскомадан и раздробљен, али ти си још живи.“ Дубоком срцава да ти, наш поштовани српски народе, а туђински дух улази у твоју светињу као вампир.“ Снажно и енергично позива она свој српски народ: „Буди још, и воли у туђем мору ове своје драго домање острвце. Тражи то твоје имање у себи и поуздај се у своје снаге, које одавна спавају у теби и чекају да се пробуде.“ Тој снажности је њен позив српским народом: „Застај! Застај! Не дозволи да ти, наш песмо, која већ давно дрмаш у пенима! Појави се, о Боже, ове велико чудо; да се живот пробуди код нас Срба! Захуци нам као вихор у пролеће, раскини све што нам стече срца, проби нам столети леда, радосном снагом заре се у него и пролећним налетом уништи га.“

На крају ове збирке налази се неколико превода из којих можемо закључити, које језике песникња познаје. То је макарски, руски, чешки, једну песму преведену са руског, једну са словеначког, и једну са горње луђичког српског језика. Све што зна, морала је научити сама без икаквих школа и учитеља и са најкримичким средствима. Чешки језик савладале потпуно добро у говору и писању. Руски језик говори прилично добро, па и писано.

Недавно је научила и наш српски језик. Чула је о лепоти наше поезије

нула пахуљ украјинских кругова на њен ванредни таленат. Од ове дана није могла више да пише немачки. „Битка“ је револуционарни мотив. Под сликом борбе човека са природом описује Олга Кобиљанка револуционарну борбу. Радница, највиши и слаге странах капиталиста дошли су да посеку огромну шуму. Шуму је поред себе оставили „огорчену чедну битку, а најпосле Коперуљеву радницу, и шума паде. Исти мотив обрадио је касије на други начин велики пољски књижевник Казимир Тетмајер у збирци својих приповедака: „На скаленим Подхуму.“ Али, он је из овог мотива ухватио други моменат. Дивљи волец Бартек Брониковски страсно је залезао љубави прапуну на високој Тагри. Једном се разболео и целу годину није могао ићи у шуму. Међутим, дошли су другарице и посеки шуму. Кад је оздравео, узео је поново пушку и хтео да посети шуму. Кад је видно да је шума посечена, обузео га је такав бол, да је у очајну крикнио и сручио се на земљу.

Тој касије је Максим Горки обрадио исти мотив у својој снажној поезији: „Секу шуму, младу још зелену шуму.“ Олга Кобиљанка из овог мотива узела је свој моменат борбе. Казимир Тетмајер бод због жртвава које тражи ова борба, а Максим Горки победу.

После ове прве приповеке Олга Кобиљанка је написала новелу: „Љубав“ у којој обрађује главни предмет

и хтеда је да чита јужно српске песме, како то они кажу. Писала је некој другој књижици у Праг да јој пошаље неко српско поетско дело. Чудним случајем ова књижица послала јој је као узор српске поезије песме Матије Ваљавца, старог словеначког песника трећег реда, који је умро пре неколико деценија. Из ове збирке превела је једну кратку песму и штампала на свој доњу српском језику са примедбом да је то песма словенских Срба. После је увидела да то није чисти српски језик и писала је поново ову књижицу да јој пошаље српски речник и граматичу. Послала ју јој један хрватски речник и граматичу у којој је била и ирирлица. Из ове књига научила је сама да може написати прилично добро писмо на нашем српском језику.

Поред овог књижевног рада Мина Витковић је један од најбољих луђичко српских новинара. Она уређује недељни лист „Соник Гласник“, једини лист који излази на доње-српском наречју. Уредник је писала из Буџинаца у Хоћебуг, средине Доње Луђице, да јој била ближе своје доње-српском наречју. Свега она ради још у српском соколу и у разним српским друштвима. Њена средства и послови још не дозвољава да би могла много путовати. Али кад јој се пружи прилика, она је искоришћује да се упозна са словенским браћом. Тако је имала неколико пута прилике да посети чисти народ. Сулоба јој је прво дозволила да види посету јужне Србе.

Бео рад. Радмила Ленард.

Учитељске опет заповестива!

Министарство Просвете издало је пролегал уредбу о учитељским дисциплинским судовима, против којих се дигло све учитељство, а нарочито учитеље, јер су оне биле потписане у грађане другог рада. Оне исујимале право да буду изабране за заступнике учитељства у дисциплинским судовима. Њихове организације протестовале су, протестовале је и Алианса Женског Покрета против те конзервативне одребе са добро документираним разлозима. Али, сви протести није били у стању да разбују засареле појаве меродавних фактора.

Прва одреба је била укинута и нова одреба издата 3 октобра. Али, и нова уредба није поправила неправду, и учитеље опет немају пасивно право гласа у тој важној стаљешкој корпорацији. Алианса Женског Покрета протестовала је поново против те неправде и неће престати док се она не призна учитељцима равноправност.

Свог књижевног рада: „женско питање“. Исти предмет имају њене дојнице приповеке: „Некултура“ и „Природа“. У једној описује културну жену младу уметницу, у другој некултурну природну жену из карпатске природе. Велика новела „Земља“ епоеја је земље, на којој и од које човек живи. Женско питање и њена слика природе, то су уопште главни предмети књижевног рада Олге Кобиљанке.

Олга Кобиљанка свакако је, интересантна појава на књижевном пољу, леп уметнички таленат, и заслужује да се сетимо ње приликом њеног јубилеја.

Београд. Радмила Ленард.

Љубав

Женски покрет не тежи само за променама у правним и социјалним питањима живота, како би се то често по рђавим излагањима феминистичких теорија мислило, него хтео пре свега да дирне у главни нерв људскога бића, у срчуну. Сви успеси до формалног стварачице би је жују трају задовољства, да не настану еволуција у том пољу. А она је већ ту, и ако се то још мало опажа. Свугде: рушење, врење, издање изнова... То обрнуто и огромни интерес за - било белетристички било стручњачки - обрађивањем тих проблема. Сетимо се само о-

„Liebe“ Roman von Helene Stecker, 1926 Verlag der neuen Generation, Berlin.

Ово поновљиво заповестивање неке буде свима недовољна гласна описанија, а још мање још тамо где се боре жене за политичку равноправност, то јест у Женским Покретима. Само ујест у борби за политичку равноправност, донеће и успехе на другим пољима јавнога и стаљешкога живота.

„Женски Покрет“ у Сплиту.

„Женски Покрет“ је почео одмах после летњег распушта да ради интензивније на ширењу нашег програма. Његов делокруг је скоро цела Далмација са острвима, јер постоји само још у Шибенику „Женски Покрет“. Све његове акције су имале досад најлепше успехе и јавност сматра с пуним правом његов рад врло озбиљним и корисним.

Прва његова акција после фебрија је била протестна скупштина због укидања женске реалне гимназије у Сплиту. Дворана Соколског друштва је била у вече, 21 септембра, препуна. Око 600 особа је било присутних, међу њима председник општине Др. Тартаља, народни посланик Др. Гризогово, представници Областог одбора Др. Бузино и Масовић. Скупштина је отворила председница Ж. Т-гђа Бунао, која је образложила предмет, последице укидања једине женске средње школе у Далмацији. Главни реферат излагао је г-ђа Др. Јелка Перћ, секретар Ж. П., који је свестрано осветлила потребу једине женске средње школе у Сплиту. Њена излагања изазвала су бурно одобравање. У име јаким говорила је г-ђа Вишка Булаћ и посеје су говорили још Др. Мајстровић, Др. Руђић, који је поставио питање: хоће ли културно и некултурну жену и нарочито то задржавање на националној важности женске средње школе у Сплиту. Затим је говорио још професор Барбети. Вискуп Др. Бонифачић послао је писмо, у коме каже да се слаже са оправданим протестом због укидања женске реалне гимназије.

Друга акција је било предавање г-ђе Др. Јелке Перћ 2 октобра на Јелси о теми: „Дужности и права жене у савременом друштву“. Предавање је одлично посечено. Др. Перћ догнала се најпре питања о савременом уређењу друштва и историјом показала, како је принцип једнакости мало по мало крило пут од Христових времена па до данас. Приказала је борбу, која се водила међу мушкарцима да се процес изједначава потпуно проведе и тиме је објаснила и сетиле на које данас иреде жене код мушкарца кад траже своја права. Јаким развојима доказала је како жена има право да ужива огромног успеха, иначе доса одредне карије Катин Михаелис „Опасни век“, разних „дневних изазубљених...“ Жене и мужеве осећају да ће се ове највеће борити, најтеже моћи обезбедити и жени: место на сунцу.

Књига еволуционарног духа је роман „Љубав“ од познате немачке феминистичке др. Хелене Штекер, излачује изврсног часописа „Нова Генерација“ у Београду. Ауторке темељити радња са своја социјолошка, еугенетичке и етичке. „Љубав“ преведена на стране језике, изазвала је дуги низ повољне критике и буру противички у кругу књижионара и непријатеља женског покрета. И ова најновија књига др. Штекер је пре психолошка студија него роман, јер има пре свега мало догађаја. Она описује љубавне односе две интелектуалне, изванредно изобразљиве естетичке осећајуће, али женском пољу пренине наксоненог професора историје уметности Баумана и мале сликарке, модернимazorима одушевљене Ирене.

Др. Бауман је везан уз бољшевињу, худолкрвну супругу, који је додуше узео из љубави, али која тако мало унећа узима у његовом раду, мишљењу и топлокрвном уживању живота да дозиви измену њих до отуђења. Већ толико време узорак са којефеминизма између др. Баумана и Ирене, али ауторка нарочиту важну полаже на то, да нам докаже да трајка у тој дубокој љубави, не настаје једна спољних

средстава за заштиту својих интереса и тако јој изборно право има да послужи као што циљ, већ као средство да унесе мало више топлине у ту велику обитељ, што се зове државу. После предавања је била врло лепа дискусија, при којој су се нека питања још боље објаснила. Предавање Др. Перћ је било примљено са највишим одобравањем.

9 октобра је сплитски „Женски Покрет“ спремио своју трећу манифестацију — јавној скупштини за женско право гласа, о којој смо већ јавили.

28 октобра одржао је опет састанак својих чланаца, са рефератом о овојштинској скупштини Народни Женског Савеза.

К питању о одбацивању плода.

У Броју 40 т. г. недељног часописа „Münchener Medizinische Wochenschrift“ објављује познати немачки гинеколог Др. Н. Sellheim писано некоег руског лекара о питању одбацивања плода с обзиром на стање у Русији. Познато је да је то питање регулисано у Русији нарочитим законом, који дозвољава одбацивање плода ако су дане медицинске и социјалне индикације. Пошто смо објавили у нашем листу до сад два чланака о овом питању, и наведено је да ће се јавити још који од наших жена — од интереса је и читаво мишљење лекара из државе у којој су први прешли од теоријског дебативања по томе питању на практичну примену захтева: да остане одбацивање плода у извесним случајима некажњено. Мишљење руског лекара је тим више занимљиво јер долази он с обзиром на догађаје из Русије, да јавних закључака, које многи не очекују из земље радикалних изазора.

У почетку свога писма каже руски лекар о главном селеште: „Статистика не даје ни за једно научно питање тако мало сигурних података као што је то случај код питања о одбацивању плода. Статистика региструје само оне случајеве, који се сврше несрећно, јер за добро успеле операције, којих је много више, статистика никад не долази до изјављивања, о хиљадама хиљада случајева одбацивања плода, свиког дана приватни лекари, бабиче и посве веште жене? Зато се не служим статистиком, него је основа мојих излагања много дугогодишње искуство у Русији (Кубанска покрајина). Рат је уздрмао појам о светости човекег живота и смањно је вредност моралних и етичких начела. За светски ратом дошао је у Русији грађански рат, у којем су се стране догађаја изводиле принцип физичког по-

прилика, него извире из дисхармоније њиховог становишта према еротци и развојем „о посматрања на живот. Шта више поставља хипотезу, да хетерогеност менталитета у жене и мужа ин seksual-bud, његова ерптивна, бурна чуљност, његова активност и њом постоје да запалују, али цело биће задовољно у њиховим пасивним моралу само о бомбастичким изјављивањима. Др. Штекер у савим тачно назива: „die Verschiedenheit im Tempo der Liebe“.

На дане је факт да међу словима не влада само недовољна воља к апсолутном уједињењу, него и извештан отпор, омира — услед биолошке разлике њихових сексуалних дужности. У случају др. Баумана и Ирене долази к томе још велика разлика међу, он је петнаест година старији од ње — што изидавају у њихову уједињеност. Др. Бауман је националистички и политички савремено уметност надахнут Визмаркијанац, док се Ирена одушевљена додуше за идеје Ницеа о надчовеку а исто дола оећа врло социјално те пропагирати теорије Маркса и Бебела. — У уметности је модерниста.

Карактери др. Баумана и Ирене су психолошки врло потанко описани. Нарочито пластично се издуже борба у души младе жене, који самовест и интелектуална самосталност жене и слободом, поштујућа и љубав је поштујућану прилагођеног жељима свога драгог.“ Она сама не зна како да се реши проблем „бити слободан човек и љубљена жена?“ Роман „Љубав“ хоће да

